

ma. Kje pa je drugi del kulturnega problema? Kje so drugi problemi? Kje je sociološka definicija naroda, kje ideologija?

To, kar nam je podal tov. R. kot narodnostni program, ni program. Bilo bi to komaj del programa, če ne bi šepalo na toliko materialnih in formalnih napakah, kakor sem dokazal v prvem delu svoje razprave.

Po vsem tem mi je nerazumljivo, kako naj si tolačim še zadnji apel »našega« programa:

»Učitelj bodi prepojen z najširšim demokratizmom.«

Pa menda vendar ne misli avtor, da bomo iskali v njegovem programu še demokratizem. Ubogi demokratizem, če bi se moral naslanjati na take programe. Ta demokratizem na tem mestu je gotovo porodila želja, pokazati svetu z enim udarcem, da smo narodni in demokratični.

H koncu naj še omenim, da si bosta morala slovenski učitelj in slovenska učiteljica poiskati že kak drug program, če bosta hotela koristiti narodu svojemu in sebi.

Jaz pa vlagam na tem mestu v imenu vseh učiteljev, ki mislijo s svojo glavo in ne z glavo kakega demagoškega političnega dnevnika, protest, da bi se imenoval tak monsturni, »naš program«. Dolžan sem to svoji časti.

Še enkrat — učiteljski pari.

(S Štajerskega.)

Naslednji članček je bil sicer že pripravljen za objavo pred porazdelitvijo draginjske doklade za leto 1914., toda porinil sem ga nazaj v predal, ker je izdal naš generalni predsednik povelje: »Bei Fuß!« Navzlic temu pa še članek vendarle ni izgubil pravih ni na aktualnosti, za to ga priobčujem danes.

Pri porazdelitvi draginjske doklade v znesku 1.200.000 K učiteljem na Štajerskem se bo pač moralo strogo paziti, da se ne bo nikomur storila krivica, da ne bo nihče prikrajšan. Pri porazdelitvi draginjske doklade za leto 1913. pa se je gledalo na to, da pride v vsako gospodarstvo (Haushalt) vsajena podpora. — Vsi vemo, da je porazdelitev šol v plačilne razrede glede osnovne plače krivična, veliko več bi morali dobivati vsi učitelji in učiteljice osnovno plačo enakomerno po službenih letih, draginjske doklade pa posebej po krajevnih razmerah, kakor je to pri državnih uradnikih. Zakaj nihče ne more trditi, da bi bile draginjske razmere povsod enake. Pa to je stvar, ki se bo morala natančneje razmotrivati, ko pojde za definitivno regulacijo naših plač. (Torej, sedaj!) Vsekakor pa se mi zdi porazdelitev iz leta 1907. pravičnejša od one iz leta 1913., ko se je kategorija omoženih učiteljev kratkomalo črtalo. Reklo se je: »Tiho! Vzemite, kar se vam nudi!« In res je bilo vse tiho in mirno — na videz! Toda sedaj, ko smo prišli v enak položaj, sedaj bi bilo pač neumestno, ako bi se prizadeti ne oglašili, osobito ker se je bati, da bi enako postopanje kakor pri porazdelitvi 300.000 K za leto 1913. ne postalo princip. (Ta bojazen se je izkazala kot opravičena, omožene učiteljice so 1914 zopet prikrajšane, zapostavljene!) V ilustracijo, kako krivično je bilo postopanje pri porazdelitvi drag. doklade leta 1913., naj navedemo sledeče:

Neki tovariš je poročen, torej mu gre (za leto 1913.) po znanem ključu 120 K; njegova žena pa, ki živi od njega sodnijsko ločena, in ki ji je sodnija pripisala vzgojo in oskrbovanje dveh otrok, od katerih eden bo ostal zaradi bolezni vse življenje siromak, ona pa — sirota — ne bo dobila nič. Enaka krivica se je zgodila leta 1907. in letos (1913) učiteljicam vdovam, ki leta 1907. niso dobile nič, letos pa kakor neomožene učiteljice, dasi morajo navadno po enega ali več otrok, same oskrbovati. Nasprotno pa n. pr. dobi neki učitelj, ki si je priženil veleposestvo in nima nič otrok in ki ima, kakor mi je zadrževal njegov tovariš: »eine fürstliche eingerichtete Wohnung«, nagrado 120 K. Nikakor ne tajim, da bi se takim učiteljskim družinam, kjer zasluži samo eden, in ki nimajo nobenega drugega imetja ali drugih postranskih dohodkov, ne godilo primerno slabše od onih, kjer »vlečeta« oba, ali pa je še več ali manj privatnega imetja. Toda draginjske doklade so namenjene vsem definitivnim učiteljem in učiteljicam in torej nikakor ne gre, da bi se gotova kategorija od draginjske doklade izključila (ali pa prikrajšala, kakor se je to letos zgodilo.)

Omožena učiteljica je uradna oseba. Kot taka je podvržena državnim in deželnim zakonom. V nemoteno izpolnjevanje njenih dolžnosti mora imeti kot gospodinja nadomestilo: kuharica, pestunjo. To stane mnogo denarja. Kot uradnici ni vseeno, kako se oblači, ona mora plačevati za svojo osebo dohodninski davek,

pokojsinske prispevke, plačilne naloge, se mora udeleževati uradnih konferenc, plačevati udmino pri stanovskih društvih, njena izobrazba zahteva drugačne duševne hrane, kakor jo nudi n. pr. Mohorjeva družba, njen poklic zahteva, da se udeležuje najrazličnejših narodnih prireditvev, shodov in predavanj ter da je članica krajskih, okrajnih, deželnih in občeslovenskih stanovskih in narodnih organizacij. Vse to mora plačevati iz svoje plače, kakor mož - učitelj zase iz svoje; iz obojne plače pa se morajo poravnati stroški za gospodinjstvo in za deco. Prvo imenovanih izdatkov nima učiteljeva soproga — ne učiteljica in ne samska učiteljica, vsi drugi izdatki pa so za vse učitelje enaki.

Neštetokrat pa mora omožena učiteljica seči tudi v žep, kadar pobirajo med domačini za kako domačo tombolo, za srečelov, za kako veteransko zastavo, za potrebno gasilsko orodje, za Rdeči križ, za pogorelce, za sirotinski sklad, za božičnice, za šolarske veselice itd. itd. itd.

Kdo, kdo pa tukaj dela razliko med omoženo in neomoženo učiteljico, med učiteljskimi in neučiteljskimi pari? Kje so tisti ljudje, ki pustijo omoženo učiteljico v takih slučajih v stran? Kje so tiste trgovine, ki prodajajo omoženim učiteljicam ceneje nego neomoženim? Kje so tiste knjigarne, ki upoštevajo to razliko? Kje so tiste modistke, ki dovoljujejo omoženim popuste? Kje so tiste postave, tiste oblasti, ki zahtevajo od omožene učiteljice manj dela nego od neomožene?

Po zakonu iz leta 1899. se smejo učiteljice moštiti le z dovoljenjem dež. šol. sveta. Stalna točka v teh prošnjah se glasi približno: Auch erblicken beide in ihrer Verbindung eine Erleichterung... eine Besserung etc. Dano dovoljenje je torej nekaj bene, ki ga daje dež. š. svet učiteljskim parom. Tu pa pride Lehrerbund in drugi: »Omoženim učiteljicam nič (1913), ali pa: omoženim manj (1914); tiho! Vzemite, kar se vam nudi!« Ali ni to ironija — prokleta krivica?

Sedaj, ko stojimo neposredno pred definitivno regulacijo naših plač, se moremo strniti vsi učiteljski pari, da se ne bodo zapostavljale pravice naših soprogo-učiteljic. Na sedanjo regulacijo čakamo že 15 let in še ni sigurno, kdaj jo dobimo. Bogve, kdaj bo pozneje zopet katera. Marsikateri učitelj, marsikatera učiteljica bo že v pokoju; zatorej: kar si bomo sedaj priborili, to bomo imeli! V ta namen je potrebno:

1. Da vsi učiteljski pari (omožene učiteljice) istega okraja čimprej stopijo v medsebojni razgovor;

2. da se poveri zastopstvo interesov omoženih učiteljic pri Zvezi in Lehrerbundu odborniku slednjih dveh korporacij, ki ima tudi učiteljico za ženo (to je tov. E. Slanc pri Bundu in J. Tomažič pri Zvezi);

3. da le ta stopita v zvezo z nemškimi omoženimi učiteljicami. — c.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje dne 1. marca t. l. ob 11. uri dopoldne v šoli v Brežicah. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Volitev delegatov za letošnje zvezno zborovanje v Mariboru. 4. Predavanje tov. Supana o njegovem potovanju po Švici (s skioptičnimi slikami). 5. Slučajnosti.

Šolska vodstva se prosijo, da pobe-rejo prispevke za obrambni sklad (po 1 krono) in jih pošljejo društvenemu načelniku. Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer je zborovalo v četrtek, dne 12. svečna, pri Sv. Križu. Zbralo se je v kljub mrazu in slabi poti lepo število tovarišev, ki so se pač vsi zavedali, da ne zadostuje da smo člani le na papirju, da plačamo vsako leto z bolj ali manj prijaznim obrazom tiste 4 krence, ampak da je treba tudi posegati družvena zborovanja.

Tov. predsednik se je spominjal uvo-doma dragega nam tovariša, nadučitelja Josipa Sterniša, ki ga danes ni več med nami. Pokojnik nam je bil vedno zvest tovariš, ki je v kljub visoki starosti rad zahajal med nas. V svojem življenju je mož mnogo doživel, z vztrajnostjo in marljivostjo se je povsod od navadnega vojaka do nadučitelja. Prijazen in gostoljuben, si je pridobil mnogo prijateljev. Med ljudstvom je bil jako priljubljen, to je sve-dočila ogromna množica, ki ga je spremljala k zadnjemu počitku. Blag mu spomin! Sklenilo se je, da se pošlje družbi Sv. C. in M. 15 K namesto venca na njegov grob. Izvolil se je tudi odsek, ki bo skrbel, da se postavi pokojnemu spomenik. Govorilo se je nato o sanaciji naših listov ter se je poverila tov. Mavriču naloga, da na prihodnjem zborovanju poroča o tem vprašanju. Omeniti je med dopisi še iz-

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!

javo večine ljutomerskih tovarišev, da izstopajo iz društva, ker je bil g. ravnatelj Robič žaljen, v št. 44. »Učit. Tovariša« v dopisu »Iz ljutomerskega okraja«. Logične te konsekvence seveda niso, ker društvo omenjenega člana ni zakrivilo in ni z njim v nikaki zvezi. To vedo tudi ljutomerski tovariši. Pa logika je bila v tem slučaju menda postranska stvar. Na zadnjem zborovanju v Ljutomeru je izprožil tov. Cvetko misel, da naj bi izdalo in založilo društvo zemljevid glavarstva. Vsakdo, kdor poučuje domoznastvo, pač čuti živo potrebo takega zemljevida, brez katerega je uspešen pouk skoro nemogoč. Izvolil se je sedaj poseben odsek s tov. Cvetkom na čelu, ki bo izvedel načrt. Dodatno se je še stavilo vprašanje, kaj dela odsek za zbiranje domoznanske snovi. Odsek je srečno prespal tri leta in se tudi ne bo več zbudil. Da se stvar ne zavleče, še dalje, se je tov. Cvetku poverila naloga, da zbere in uredi v družbi še nekaterih drugih tovarišev primerno snov, na kar jo društvo založi. Zadeva je velike važnosti, zato upamo, da v kratkem kaj čujemo o uspehih te akcije.

Mnogo ogorčenja je zbudila krivica, ki se je zgodila oženjenim učiteljicam pri končni razdelitvi draginjskih doklad. Zveza naj stori v zvezi z Lehrerbundom korake, da se kaj sličnega ne zgodi več. Resni časi so pred nami, boj še ni dobojevan. Treba je, da smo budni, da se združimo v organizaciji vsi brez izjeme, zakaj potem nas morajo in nas tudi bodo upoštevati. Kdor pa stoji v sedanjih resnih časih brezbržno ob strani, je naravnost proti svojemu stanu, je škodljivec stanu! Da se oddolžimo organizaciji, se bo pobiral prispevek za obrambni sklad od vseh, tudi od tistih, ki še niso v društvu. Poslušali smo tudi predavanje tov. Velnarja o »Telovadbi v ljudski šoli po sokolskem sestavu.« Izrazila se je želja, da bi nam tov. Velnar o priliki še praktično izvajal s svojimi učenci nekatere vaje. Tudi bo gledati odslej na to, da se bodo rabili na vseh šolah ista povelja pri telovadbi. Prihodnje zborovanje se vrši zopet pri Sv. Križu; čas zborovanja določi odbor.

Trst.

V znamenju boja se je vršilo 15. t. m. pomladansko zborovanje našega učiteljskega društva za Trst in okolico. Padle so tekom zborovanja čisto ostre besede kakor je pač ta ali oni govornik zastopal to ali ono svetovno naziranje, čisto smo se ostro spoprijeli — nu, slednjič se nismo razšli kakor »sovražna tabora«, temveč kakor tovariši, ki hočejo v mrtvilo zapadlo učiteljsko društvo v Trstu prebuditi k novemu življenju, samo da smo si v izbiri sredstev navzkriž. Glavne poteze zborovanja bi bile sledeče: Predsednik tov. Ferluga otvori zborovanje, spominja se umrlega člana A. Valentiča. Hkrati opozori, da z današnjim dnem stari odbor s predsednikom vred odstopa, in sicer zaradi raznih glasov o nedelavnosti učiteljskega društva, oziroma njegovega odbora. Priznava tov. predsednik, da je bilo minulo društveno leto res bolj »mrtvo« leto, reče pa sicer, da se je vendarle nekaj storilo. Sicer pa naj občni zbor presodi in če bo ta izvolil povsem novo vodstvo, bo tudi tov. Ferluga, dosedanji predsednik korakal za jim kakor preprosti vojak, samó da bo delovanje novega odbora v prid našega zatiranega učita. stanu. Ni mu za nobeno čast, zato poudarja vnovi, da se sme čutiti po tolikih letih delovanja trudnega in da ne reflektira v nobenem slučaju na zopetno izvolitev. Nato prečita par opravič zapostavljenih članov, ki so pa večji del tekom zborovanja prispeli. Med temi opravičbami je značilna izjava dosedanjega podpredsednika Iv. Krašovica, ki iz društva izstopa, ker »noče biti član istega ki je združeno v »Zavezi«, ker so se mu s strani upravnistva »Zavezinega« glasila (»Učit. Tovariša«) pošiljali »razzlativi« dopisi v zadevi poravnave naročnine.« Ob kratkem, vsebinsko res ubogem tajniškem poročilu se je vnela debata, ki bi imela pokazati mišljenje našega učiteljskega v društvu in šolskih ter tudi preko ozkih mej šablonskega okvirja dosedanjih zborovanj in sestankov segajočih vprašanj. Debata je bila burna, kresale so se iskre, do skupnega umevanja ni prišlo, ali — očistilo se je obzorje kolikor toliko.

»Mladi«, od katerih je predsednik tov. Ferluga pričakoval — »napade«, so nastopili in — čuda! — kogar so najmanj »napadali«, je bil ravno odstopajoči odbor, medtem ko se odstopujočega predsednika nihče ni spomnil z žal besedo. Kritika »mladih« je bila nekaka samokritika društvnikov.

Prvi, ki se je oglašil k tajniškemu poročilu, je bil tov. Bukovec. Po kratkih uvodnih besedah je jel v posebnem referatu razvijati svoje mnenje o nalogah tržaškega učiteljskega društva. V prvi vrsti je poudarjal, da to ni znalo privabiti ter vzgojiti učit. naraščaja, da se je čisto bavilo s postranskimi vprašanji, namesto da bi se poprijelo perečih stanovskih vprašanj. Dalje je poudarjal, da tržaško učitelstvo zapravlja svoje moči v raznih društvih in prireditvah dvomljive vrednosti, med tem ko za lastno organizacijo nima smisla. Ožigosal je takozvane »pseudorodoljube«, postavljali proti temu konkretni zahteve v prvi vrsti do učit. društva... ali vse to je šlo precej »mimo ušes«, ker smo morali dvakrat glasovati, je li tov. Bukovec sploh sme nadaljevati ali ne. Večina je odločila z »da«, in tako je referat prišel srečno do konca. Ob koncu — nov vihar! Tov. Bukovec je pač čisto rabil sila drastične izraze, ki so sicer pokazali jasno sliko naših društvov in socialnih razmer, ali so bile — po nedolžnem! — zopet povod marsikateremu spodtikanju. Oglašil se je tedaj »proti« tovariš Girmek, ki je v čvrstem govoru poudarjal svoje rodoljube, in hkrati izrazil mnenje, da imamo danes »opraviiti z nekakšno opozicijo«. V debato s tezami, postavljanimi po tovarišu Bukovcu, se sicer ni spustil, a priznal mu je, da trdi v eni ali drugi točki prav, posebno v točki odgoje naraščaja; da pa je društvo v tem oziru dosedaj že mnogo poizkusilo, ali — žal — z malim uspehom. Komu na rovaš naj pade tedaj neuspeh? Dalje omenja, da je marsikaj, kar se danes očita odboru in društvu, že on na jesenskem zborovanju očital. Če je mladim tovarišem tudi do poglobitve v socialna vprašanja, naj dejanjski to pokažejo s pristopom k »Socialni Matici«. Za njim se je oglašila tovarišica Gregoričeva, ki je ganjena protestirala odločno proti nekemu pasusu Bukovečevega referata. Tovariši Bukovec, Samec in Ferluga so pojasnili tovarišici pravi smisel onega pasusa, kar je gospodična tovarišica, ki ji je v poteku zborovanja došel nov znak zaupanja in spoštovanja, vzela na znanje.

Oglašil se je nato k besedi tov. F. Kleinmayr. V stvarnem govoru je pojasnil vprvo, da so vsi tržaški kolegi prepričani, da je naše učiteljsko društvo potrebno reorganizacije, revizije svojega delovanja in v prvi vrsti požrtvovalnih udov, ki bodo najprej delovali v lastni organizaciji in potem šele preostale sile vdinjali temu in onemu. Danes pa je tu v Trstu ravno nasprotno. Mi žrtvujemo obstoj svoje organizacije obstoj raznih društev čisto dvomljive vrednosti za prospeh našega življa. Mi se pokorimo želji tega in onega stanu, ali za lastni stan nimamo smisla. Stanovske zavednosti ni med nami. Mi radi delamo, da, ali le za druga društva, za svoje ne; čisto za druge privilegirane sloje, a za svoj proletarski sloj ne. Mi rešujemo druga društva; dobro! Ali katero teh društev bo nas rešilo, če potreba potrka na naša razsula vrata?

Kako nas pa ljubijo drugi stanovi in druge korporacije, bodi za zgled to: Ko so letos naši podučitelji in suplenti potom učiteljskega društva vložili spomenico, ki prosi za izboljšanje njihovega materialnega stanja, na mestni zastop, so v informacijo predložili odpis te spomenice vsem trem v tržaškem mestnem svetu zastopanim političnim skupinam. To je, da smo predložili ta ubogi prepis zohlevnih zahtev bednih slovenskih suplentov in podučiteljev tudi — čudite se! — soc. demokritični stranki, (notabene stranki, ki zastopa slaboplačane delavce!), to je zbudilo nezadovoljnost med vodilnim osebami našega političkega društva »Edinosti«. Tako da je dvomljivo, je li bodo slovenski poslanci podpirali našo prošnjo. Za koga se sedaj poganjamo, zanemarjujoči lastne zadeve!? Naše učiteljsko društvo naj se povsne iz mrtvila, zadnji čas je. Vnanje naj precizira svoje stališče napram Zavezi in njenim najnovejšim pred-